

Додаток 7

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра статистики, обліку та аудиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

_____

“ _____ ” _____ 2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

«Статистика туризму»
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти

«Бакалавр»(перший)

галузь знань

0305 «Економіка і підприємництво»
(шифр і назва)

спеціальність

6.030.506»Прикладна статистика»
(шифр і назва)

освітня програма _____

(шифр і назва)

спеціалізація _____

(шифр і назва)

вид дисципліни

вибіркова
(обов'язкова / за вибором)

факультет

економічний

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету (інституту, центру)

“22” червня 2018 року, протокол № 7

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)
Кущенко Олена Іванівна, к.е.н., доцент кафедри статистики, обліку та аудиту

Програму схвалено на засіданні кафедри статистики, обліку та аудиту

Протокол від “21” червня 2018 року № 9

Завідувач кафедри статистики, обліку та аудиту

_____

(підпис)

В.М. Соболев
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією
економічного факультету
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “21” червня 2018 року № 9

Голова методичної комісії економічного факультету

_____

(підпис)

В.А. Євтушенко В.А.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Статистика туризму” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

бакалавр

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напрямку) 6.030.506 «Прикладна статистика»

спеціалізації _____

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Мета** викладання навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців системи знань в області теорії та практики застосування статистичних методів у сфері туристського бізнесу, побудова прогнозів і на цій основі оцінка перспектив розвитку конкретних соціально-економічних явищ і процесів з метою забезпечення ефективної туристської діяльності та її конкурентоспроможності.

1.2. Основні **завдання** вивчення дисципліни є оволодіння теоретичними знаннями та інструментарієм щодо статистичної методології кількісного вивчення туристської діяльності.

1.3. Кількість кредитів 3

1.4. Загальна кількість годин 66(90)

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-й
Семестр	
7-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
42 год.	год.
Індивідуальні завдання	
- год.	

1.6. Заплановані **результати навчання**:

Знати:

- методику збору та аналізу інформації, необхідної для системного аналізу індустрії туризму;
- місце туризму в системі класифікаторів техніко-економічної інформації;
- систему показників статистики туризму;
- статистичну звітність про туристську діяльність та інші джерела інформації у статистиці туризму;
- групування та класифікації Всесвітньої туристської організації (ВТО);
- рівні Державної служби статистики.

Вміти:

- збирати та обробляти статистичну інформацію щодо туристської діяльності в Україні;
- організовувати та проводити статистичні дослідження попиту та пропозиції туристичних послуг;
- аналізувати допоміжні та сателітні рахунки туризму.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Комплексна система показників статистики туризму

Тема 1. Поняття щодо туристичного продукту як послуги

Зміст Визначення поняття «туризм». Органи, що відповідають за розвиток туризму в країні. Основні туристські послуги. Основні поняття туризму, встановлені українським законодавством. Відмінності понять «відвідувач» і «турист».

Тема 2. Системний підхід до аналізу туристичної діяльності

Зміст Системний підхід до туризму дає можливість побудови якісної моделі його розвитку, де має місце статистичний облік найбільш важливих складових елементів, таких як: туристські ресурси; туристська індустрія; туристський продукт; турист; Сприяння розвитку туристського продукту; туроператорська та турагентська діяльність.

Тема 3. Джерела інформації в статистиці туризму

Зміст Система статистики туризму базується на двох основних видах показників – моніторингу туристського ринку та оцінки економічної ролі туризму. Оскільки туризм являє собою збірну галузь, тому особливістю статистичної інформації туризму є різноманіття джерел її отримання. Це: статистична звітність; звітність міністерств та відомств; вибіркові обстеження; митна статистика.

Тема 4. Класифікації в туристичній індустрії

Зміст Стандартна міжнародна класифікація видів діяльності у галузі туризму. Класифікація: туристського попиту; туристських поїздок; туристських витрат; характерних туристських товарів та послуг; пропозицій у туризмі (засоби розміщення); засобів транспорту.

Тема 5. Поняття про систему показників статистики туризму

Зміст Система показників статистики туризму: показники розвитку туризму та індивідуальні показники. Показники туристського попиту. Показники об'єму туристського потоку. Величина туристських витрат. Показники пропозицій туризму. Матеріально-технічна база туризму. Показники, що характеризують діяльність засобів

розміщення. Характеристика діяльності туристських фірм. Показники фінансово-економічної діяльності. Показники міжнародного туризму.

Тема 6. Показники туристичного попиту та пропозиції

Зміст Система показників туристського попиту: загальні індикатори попиту на туризм; соціально-демографічні індикатори; соціально-географічні індикатори; економічні індикатори.

Система показників туристської пропозиції. До них відносять наступні індикатори: турагенти та туроператори; колективні засоби розміщення; заклади культури та дозвілля; інформаційне забезпечення відвідувачів, а також комплексні показники.

Тема 7. Показники міжнародного туризму

Зміст Показники розвитку міжнародного туризму важливі для аналізу, як економічної діяльності туристського підприємства, так і стану туристського ринку, аналізу тенденцій та розроблення стратегії і тактики діяльності на туристському ринку. До найважливіших показників цієї діяльності відносять: кількість туристів, які побували за кордоном, кількість тuro-днів по іноземним туристам та сума грошових витрат, які зробили туристи за час закордонних поїздок.

Розділ 2. Статистична оцінка вкладу туризму в економіку України

Тема 8. Рівні Державної служби статистики України

Зміст Державна статистика – це централізована система збору та обробки статистичної інформації. Муніципальна статистика не будучи частиною державної або офіційної статистики, охоплює менші за розміром території. Об'єкт муніципальної статистики може бути визначеним територіальними та господарськими рамками.

Тема 9. Особливості регіональної статистики туризму

Зміст Особливістю є досягнення інтересів держави у отриманні максимального економічного ефекту від оптимальної спеціалізації території, з одного боку, поглиблення процесів регіоналізації економіки, збереження історичних, національних та культурних особливостей територій, з іншого.

Тема 10. Поняття допоміжного і сателітного рахунку туризму

Зміст Допоміжний рахунок у туризмі (ДРТ) дозволяє аналізувати попит і пропозицію на туристські послуги, виявити взаємозв'язки між ними, визначити вплив розвитку туризму на інші види діяльності. Метою складання ДРТ є можливість виміру економічного впливу туризму на національну економіку. Він являє собою систему таблиць, у яких використовуються класифікації, визначення, статистичні показники, які пов'язані з СНР-93.

Розробка методології сателітних рахунків у межах системи національних рахунків, що ураховують показники суміжних галузей і дозволяють визначити сукупний вклад туризму у вітчизняну економіку, який є важливим внеском у вдосконалення статистики туризму.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	ус ьо го	у тому числі					ус ьо го	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Комплексна система показників статистики туризму												
Тема 1.2.3.4. Поняття щодо туристичного продукту як послуги. Системний підхід до аналізу туристичної діяльності. Джерела інформації в статистиці туризму. Класифікації в туристичній індустрії.	22	8	4			10						
Тема 5.6.7. Поняття про систему показників статистики туризму. Показники туристського попиту та пропозиції. Показники міжнародного туризму.	22	8	4			10						
Разом за розділом 1	44	16	8			20						
Розділ 2. Статистична оцінка вкладу туризму в економіку України												
Тема 8.9. Рівні Державної служби статистики України. Особливості регіональної статистики туризму	23	8	4			11						
Тема 10. Поняття допоміжного і сателітного рахунку туризму.	23	8	4			11						
Разом за розділом 2	46	16	8			22						
Усього годин	90	32	16			42						

АБО

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Комплексна система показників статистики туризму												
Разом за розділом 1	44	16	8			20						
Розділ 2. Статистична оцінка вкладу туризму в економіку України												
Разом за розділом 2	46	16	8			22						
Усього годин	90	32	16			42						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Туристський продукт як послуга	1
2	Класифікації у туристській індустрії.	2
3	Статистичний аналіз туристської діяльності.	2
4	Система показників статистики туризму.	2
5	Туристський попит та пропозиції (перегляд презентацій)	3
6	Особливості регіонального туризму (слайд-шоу)	1
7	Міжнародний туризм (відео фільми)	1
8	Рівні Державної служби статистики України.	1
9	Побудова допоміжного та сателітного рахунків туризму.	3
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Класифікації ВТО в туристській індустрії. Використання стандартних класифікацій у процесі підготовки до розробки програми статистичного спостереження.	12
2	Статистичне дослідження попиту та пропозицій на туристичні послуги. Постановка цілі, розробка організаційного плану та програми спостереження. Пілотаж анкети та виконання самого статистичного дослідження з подальшою презентацією результатів з написанням есе.	30
	Разом	42

6. Індивідуальні завдання

Передбачає проведення статистичного дослідження попиту та пропозицій на конкретні туристські послуги.

Усі ці розробки повинні бути представлені у вигляді презентації і переглянуті за допомогою мультимедійної техніки або ноутбуку.

7. Методи контролю

Основними завданнями контролю знань з дисципліни «Статистика туризму» є оцінювання засвоєння ними теоретичних знань і навичок, набутих під час навчання. При цьому, контрольні заходи мають:

- 1) стимулювати систематичну самостійну роботу над навчальним матеріалом;
- 2) забезпечити закріплення та реалізацію набутих теоретичних знань при виконанні практичних завдань та тестів;
- 3) прищепити навички відповідального ставлення до своїх обов'язків, самостійного цілеспрямованого пошуку потрібної інформації, чіткої організації свого робочого дня.

Згідно з навчальним планом з дисципліни «Статистика туризму» передбачена форма підсумкового контролю – екзамен. Оцінювання знань здійснюється за 100-бальною шкалою.

8. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю в формі заліку без виконання залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Сума
Розділ 1		Розділ 2		Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	
T1	T2	T3	T4	T5		100

T1, T2 ... – теми розділів.

Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового екзамену або залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Екзамен (залікова робота)	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання		
T1,2,3,4	T5,6,7	T8,9	T10				
8	10	7	10	15	10	60	40

T1, T2 ... – теми розділів.

T 1. Поняття щодо туристичного продукту як послуги.

T 2. Системний підхід до аналізу туристичної діяльності.

T 3. Джерела інформації в статистиці туризму.

T 4. Класифікації в туристичній індустрії.

T 5. Поняття про систему показників статистики туризму.

T 6. Показники туристичного попиту та пропозиції.

T 7. Показники міжнародного туризму.

T 8. Рівні Державної служби статистики України.

T 9. Особливості регіональної статистики туризму.

T 10. Поняття допоміжного і сателітного рахунку туризму.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 № 324/ 95. ВР.
2. Вишневецька Л.І. Митна статистика: Навчальний посібник. К.: Видавничий дім «Професіонал», 2008. 352 с.
3. Гельман В.Я. Статистика туризма: учебник для студ. высш. учеб. заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2010. 336 с.
4. Єріна А.М. Статистика: підручник. К.:Знання, 2009. 484 с.
5. Ерина А.М., Пальян З.О. Теория статистики: Практикум. 6-е изд., стер. К.: Знання, 2008. 267 с.(Высшее образование XXI века).
6. Карманова Т.Е. Статистика туризма. Tourism statistics: учебник . М.: КНОРУС, 2012. 240 с.
7. Квартальнов В. А. Туризм: Учебник. М.: Финансы и статистика, 2003. – 320 с.: ил.
8. Ковалевський Г.В. Статистика: учебник. Харьк. нац. акад. гор. хоз-ва. Х.: ХНАГХ, 2012. 445 с. Statistics : text-book .G.V. Kovalevskiy; Kharkov National Academy of Municipal Economy. Kharkov: KHNAME, 2012. 445 pp.
9. Ковалевський Г.В., Гриненко В.В. Новая экономика человек: Монография. Харьков: «Форт»,2013. 196с. G.V.Kovalevskiy, V.V.Grynenko The New Economics of Man: Monograph. Kharkov: “Fort”,2013. 196 pp.
10. Кущенко О.І. Статистика туризму: навч.-мет. пос. Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2014.-74с. (українською, російською та англійською мовами).
11. Кущенко О.І. Статистика туризму (Розділ 17): Економічна статистика: навчальний посібник за ред. В.М. Соболев. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. С.365 – 377.
12. Кущенко О.І. Статистика ринку товарів: навчально-методичний посібник українською, російською та англійською мовами. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. С.35 – 91. (+CD).
13. Кущенко О.І. Статистика туризму: навчально-методичний посібник. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2018. 79 с.
13. Моторин Р.М., Чеботовський Е.В. Статистика для економістів: навч.посіб. К.: Знання, 2009. 430 с. (компакт-диск).
14. Опря А.Т. Статистика: модульний варіант з програмованою формою контролю знань: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 448 с.
15. Соболева Е. А. Статистика туризма: Статистическое наблюдение: Учебное пособие. М.: Финансы и статистика, 2004. 160 с.: ил.
16. Тринько Р.І. М.Є. Стадник М.Є. Основи теоретичної і прикладної статистики: навч. посіб. К. : Знання, 2011. 397 с.
17. Туристичне країнознавство: підручник/А.Ю. Парфіненко, В.І. Сідоров, О.О. Любіцева. 2-ге вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2015. 551 с., 48 с. кольор. іл.
18. Економічна статистика: навчальний посібник за ред. В.М.Соболева. Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2017. 388 с.

Допоміжна література

1. Кущенко Е.И. Статистическое исследование внешнеэкономической деятельности регионов Украины. *Социальная экономика: научный журнал*. 2013.№2-3.С.150-157.
2. Кущенко Е.И. Статистическая оценка тенденций развития рынка туристского продукта *Вісник ХНУ імені В.Н.Каразіна.Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»* 2013. №1086. С.151 – 155 (Випуск 2).

3. Кущенко О.І., Мамонтова О.Г. Статистична оцінка залученості української економіки у світові господарські зв'язки. *Вісник ХНУ імені В.Н.Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2014. № 1144. С. 36 – 40 (Випуск3).
4. Kushchenko O. Methodological principles in statistic study of tourist market. *Вісник ХНУ імені В.Н.Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2014. №1144. С.171 – 174 (Випуск3).
5. Kushchenko O. Peculiarities of statistical methodology of international comparisons on makrolevel. *Вісник ХНУ імені В.Н.Каразіна. Серія «Економічна»*. 2014. №1118. С.108-112 (Випуск 88).
6. Kushchenko O. Peculiarities of statistical methodology of international comparisons in the field of tourism. *«Туристичний бізнес: світові тенденції та національні пріоритети»*. Матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції з нагоди 10 – річчя кафедри туристичного бізнесу 20 листопада 2015 року. 2015. С.132-134.
7. Kushchenko O. I. Statistical methodology of international comparisons of the European Union countries. *«Молодий вчений»: науковий журнал*. Херсон: ТОВ Видавничий дім «Гальветика», 2016. № 7 (34) липень. С. 70 – 73.
8. Кущенко О.І. Статистична оцінка зовнішнього ринку України. *National Economic Reform: experience of Poland and prospects for Ukraine. Collective monograph. Vol. 2.* "Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2016. С.416-434.
9. Кущенко Е.І. Гейміфікація преподавання статистики. *Дистанційне навчання – старт із сьогодення в майбутнє*: матеріали 3 всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 20-21 квітня 2017 р. Х.ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017 С. 7-8.
10. Кущенко Е.І. Соціально-історический аспект розвитку бізнес-освіти на кафедрі статистики ХНУ імені В.Н. Каразіна *International Scientific Conference Anti-Crisis Management: State, Region, Enterprise: Conference Proceedings, Part III, November 17th, 2017. Le Mans, France: Baltija Publishing. Pp. 161-163.*
11. Kushchenko O.I. Methodological analysis of international and national tourism by means of generalizing statistical indicators. *«Young Scientist»:науковий журнал*. Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2018. № 1(53) January. С. 508-513.
12. Kushchenko O.I., Mamontova O.G. Historical intercommunication of statistical science and practice (Історичний взаємозв'язок статистичної науки і практики). *Модернізація економіки країни в контексті соціальних викликів*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 1 вересня 2018 року) / ГО «Львівська економічна фундація». Львів: ЛЕФ, 2018. С. 8-11.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Статистична інформація. Державна служба статистики України; за ред. О.Г.Осауленко. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Статистична інформація. Веб-сайт статистики ООН. URL: <http://www.unisystem.org>
3. Статистична інформація. Веб-сайт Евростата ЕС. URL: <http://www.europa.eu.int/comm/eurostat>
4. UN WTO World Tourism Barometer. Веб-сайт статистики ВТО. URL: <http://www.unwto.org/facts/eng/barometer.htm>
5. International Recommendations for Tourism Statistics 2008. United Nations, 2010. URL: http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/seriesm_83revle.pdf.
6. System of National Accounts, 2008 (2008 SNA)/European Communities, International Monetary Fund, Organisation for Economic Cooperation and Development, United Nations and World Bank, 2009. – Chapter 29-F.1. Tourism satellite accounts.- P. 531-534. URL: <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/SNA2008.pdf>.

7. Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework 2008 URL: <http://www.oecd.org/cfe/tourism/2008%20-%20Tourism%20Satellite%20Recommended%20Methodological%20Framework%20REV.pdf>.
8. Kushchenko O.I. Sources of development business of education Ukraine(Витоки розвитку бізнес освіти в Україні). *Східна Європа: економіка,бізнес та управління:Електронне наукове фахове видання*. Випуск 4(15) 2018. URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/15-2018-ukr>. С.16-20.